

ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΑΝΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΣΚΟΤΟΥΣΗΣ

α'. Μπεκῆδες.

Τῇ 6ῃ Μαΐου μετέβην εἰς τὸ χωρίον Μπεκῆδες ἀφιστάμενον τοῦ μὲν Ἀλμυροῦ πεζῇ ἐπτὰ ὥρας, τοῦ δὲ ἐγγυτάτου σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Ὁρμάν Μαγούλα ἡμίσειαν τὸ πολὺ ὥραν.

Ἐμπροσθεν τοῦ χωρίου ὑψοῦται γηλοφικὸν ἔπαρμα ἀποκλείον τὴν θέαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ. Ἐπ' αὐτοῦ κεῖται ναὸς τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, ὅστις εἶναι ὁρατὸς ἀπὸ τοῦ χωρίου Ἰνελί. Οὗτος ἦν πρὶν βυζαντινός· διότι ἐκτὸς τῆς οἰκοδομῆς, οὔσης ἐκ πώρου λίθου, τῆς πρὸς Α. κόγχης λίαν πλατείας, τῶν ἐπὶ πλακῶν γλυπτῶν βυζαντινῶν κοσμημάτων καὶ τῶν βυζαντινῶν κεράμων, ὥς ἐν τῷ προαυλίῳ αὐτοῦ παρετήρησα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγιογραφία τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τοιοῦτό τι ἐμαρτύρει. Εἶναι δὲ ρυθμοῦ βασιλικοῦ καὶ ξυλόστεγος. Τῷ 1893 ὁ ἐκ Βώλου μοναχὸς Ζωσιμᾶς Ἐσφιγμενίτης ἐπισκεψάμενος τὸν ναὸν ἀναφέρει ὅτι οὗτος εἶχεν ὡς ὑποστηρίγματα τῆς στέγης κίονας λιθίνους ἐξ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ναοῦ καὶ περιεβάλλετο αὐτὸς δάσους ἀγριαπιδεῶν¹. Σήμερον τὸ δάσος ἐξέλιπε κοπὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1897, ὁ δὲ ναὸς ἐμπρησθεὶς τῷ 1895 τυχαίως ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός. Βραδύτερον δὲ τῷ 1899 ἀνωκοδομήθη ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἀλλ' οἱ κίονες κατεστράφησαν καθ' ὁλοκληρίαν τιθέντες ὡς ἐγγώνιοι λίθοι. Ἐν αὐτῷ εὔρον πλάκας τινὰς ἐκ λευκοῦ λίθου ἀρχαίας, ὧν ἡ μία οὔσα ἀγία Τράπεζα φέρει κοσμήματα ἐγγλυπτα γεωμετρικά, ἐπὶ δὲ τῶν πλευρῶν τρεῖς σταυροὺς μετὰ γραμμάτων ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν κεραίων :

Ἄλλα δὲ τεμάχια φέρουσι διάφορα κοσμήματα ἐγγλυπτα βυζαντινά, ὧν ἓν ἐντετεῖχισται ἀνωθεν τῆς δυτικῆς θύρας. Ἡ ζωγραφία τῶν

¹ Ζωσιμᾶς Ἐσφιγμενίτου «Προμηθεὺς», Ε', Ἰούλιος 1893.

εικόνων καὶ τῶν τοίχων ἦσαν ἔργα, κατὰ Ζωσιμᾶν Ἐσφιγμενίτην, τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Παρέλαβον δὲ συνωδὰ τῇ ὑπ' ἀριθ. 24690 π. ἔ. διαταγῇ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐν ἀνάγλυφον ῥωμαϊκῆς τέχνης μετ' ἐπιγραφῆς, πλάκα ὀρθογώνιον μετὰ βυζαντινῶν κοσμημάτων καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πάχους ψηφισμάτων ἀπελευθερώσεως δούλων.

Δὲν εὗρον δὲ καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Heuzey δημοσιευθείσας δύο ἐπιτυμβίους ἐπιγραφάς¹

ΑΦΘΟΝΕΤΩ	Ἀφονέτω	ΛΛΙΣΤΡΑΤΟΣ	Καλλίστρατος
ΜΑΝΙ+ΕΩ	Μανιχέω	ΗΣΑΡΕΤΟΥ	Ἡγησαρέτου

Συμπεραίνω ἀδιστακτῶς ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ γηλοφικοῦ τούτου ἐπάρματος κείμενος ἀρχαῖος βυζαντινὸς οὗτος ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου κατέχει τὴν θέσιν ἀρχαίου τινὸς ἐλληνικοῦ ναοῦ.

β'. Ἀλχανί.

Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται βορειότερον τῶν Μπεκήδων, ἀφιστάμενον μίαν ὥραν αὐτῶν· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πρώτου ἀριστερὰ ὑψοῦται λόφος, ὅστις φαίνεται τεχνητὸς καὶ στρογγύλος τὸ σχῆμα ἐπιστεφόμενος ὑπ' ἀκροπόλεως τῆς λιθίνης λεγομένης περιόδου· πληθὺς συντριμμάτων κεράμων καλύπτει τὰς πλευράς αὐτοῦ καὶ τοὺς πέριξ ἀγρούς. Φαίνεται ὅτι ἔκειτο τὸ πάλαι ἐνταῦθα πελασγικὴ τις πολίχνη ἐκ τῶν περιοικίδων τῇ Σκοτούσῃ, σωζομένη καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. Ἐν δὲ τῷ Ἀλχανί παρατηροῦνται ἐντετειχισμένοι ἀρχαῖοι λίθοι ἀρχιτεκτονικοὶ καὶ ἐν αὐτοῖς εὑρέθη ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ χωρίου τεμάχιον ψηφίσματος τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ἐν δὲ τῷ πρὸς Δ. τοῦ χωρίου κειμένῳ ναῷ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, κεχωσμένῳ μέχρι τῆς στέγης ἐν τῇ γῇ, παρετήρησα λείψανά τινα ἀρχιτεκτονικῆς συγκείμενα ἐκ τινων κιονοκράνων, ὧν ἐν κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, ἕτερον δὲ βυζαντινοῦ, σπονδύλων κιόνων καὶ μετωπῶν ἐκ λευκοῦ λίθου, ἅπερ καὶ ὁ Heuzey ἀναφέρει ἀποδίδων αὐτὰ εἰς τὸ Θετίδειον, ἀτόπως καθ' ἡμᾶς· διότι κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Θηβαίων Πελοπίδου πόλεμον ἐν ἔτει 306 π. Χ. ὁ Πελοπίδας κατέλαβε τὸ Θετίδειον, εἰς ὃ ἀπῆντησεν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος Φεραῖος¹. Ὁ δὲ Πολύβιος

¹ Léon Heuzey *Mission de Macédoine*, appendice, 1876, ἀριθ. 208 καὶ 209.

περιγράφων τὸν ἐν ἔτει 197 π. Χ. πόλεμον μεταξύ τοῦ Τίτου Φλαμίνου καὶ Φιλίππου τοῦ Ε', λέγει ὅτι ὁ μὲν Φίλιππος κατέλαβε τὸ Μελάμβιον τῆς Σκοτουσαίας, ὁ δὲ Τίτος τὸ Θετίδειον τῆς Φαρσαλίας². Κατὰ ταῦτα τὴν θέσιν τοῦ Θετιδείου δεόν νὰ ἀναζητήσωμεν ἐν τῇ Φαρσαλίᾳ γῇ, ἐνῶ τὸνναντίον τὸ Ἀλχανὶ κεῖται ἐγγὺς τῇ Σκοτούσῃ. Ὁ ναὸς τοῦ χωρίου εἶναι μικρὸς καὶ σκοτεινὸς κοσμούμενος ὑπὸ χρυσαποικίλου εἰκονοστασίου (τέμπλου) καὶ τοιχογραφιῶν. Ἀνωθεν δὲ τῆς δυτικῆς θύρας τῆς νεῶς ἀναγινώσκεται ἐφ' ὕγρασις :

α† Ἀνιγέρθῃ καὶ ἱστορίθῃ ὁ θῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς Ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ κοιπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπωνομαζομένης καὶ Ὑπαπαντῆς διὰ συνδρομῆς πάντων τῶν Χριστιανῶν τοῦ αὐτοῦ χωρίου Ἀλχανί, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου κυρίου Ἰακώβου, ἱερατεύοντος δὲ τοῦ ἐντιμωτάτου Μιχαὴλ ἱερέως ἔτος ΖCΜΔ' (=1733)· χεὶρ Θεοδοσίου ἐκ χώρας Ἀγυῖας.

γ'. Ἀρναουτλί.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀφίσταται ἡμίσειαν περίπου ὥραν τοῦ προμνημονευθέντος κείμενον ἐπὶ λόφου περιθρεχόμενον ὑπὸ δύο βραχιόνων τοῦ αὐτόθι πηγάζοντος Ὀγχηστοῦ, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ὁποίου κατέζευξεν ὁ Φίλιππος δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἐν Κυνὸς Κεφαλαίς μάχης. Ἐπὶ τοῦ νεοδμημένου ναοῦ αὐτοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου ἐντετεῖχισται ἐπὶ τῆς Α. πλευρᾶς λίθος φέρων ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν. Μεταξὺ δὲ τούτου καὶ τοῦ χωρίου Σουπλί κεῖνται ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τὰ ἑρείπια τῆς Σκοτούσης.

Σ Κ Ο Τ Ο Υ Σ Α

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο δύο χιλιόμετρα δυτικῶς τοῦ χωρίου Σουπλί. Καὶ ἡ μὲν ἀκρόπολις ὁμοία οὖσα τῇ τῶν Φερῶν ἔκειτο ἐπὶ ὀμαλοῦ λόφου ὕψους 434 μέτρων, ἡ δὲ περιφέρεια τῶν τειχῶν ἦτο 3—4 χιλιομέτρων. Καὶ ἡ μὲν ἀκρόπολις ἐκ τῶν τειχῶν σήμερον διέσωσεν ἓνα μόνον λίθον ὀρθογώνιον (μῆκ. 2μ, 55, πλ. 0μ, 60 πᾶχ.)· ἐπ' αὐτῆς δὲ προσφάτως ἠνεώγησαν δύο τάφοι ἔχοντες μῆκος μὲν 2μ, πλάτος δὲ 0μ, 65, βάθος δὲ σφζόμενον νῦν 0μ, 55· οἱ ἐπὶ τῶν πλευρῶν λίθοι ἔχουσι

¹ Πλούταρχ. βίος Πελουπίδου, κεφ. XXXII.

² Πολύβ. I', 43.

μήκος 2μ, καὶ πλάτος 0μ,65 καὶ πάχος 0μ,27· ἄνωθεν δὲ ἦσαν κεκαλυμμένοι διὰ δύο ὀρθογωνίων λίθων πωρίνων τοῦ αὐτοῦ πάχους. Μεταξὺ δὲ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως κεῖται τὸ κρηπίδωμα διαστήμου τινὸς κτιρίου ἐκ μεγάλων ὀρθογωνίων λίθων μήκους 10μ,56, πλάτους δὲ ἴσου καὶ πάχους 0μ,80, διηρημένον εἰς δύο ἴσα μέρη. Καὶ ἄλλαχοῦ ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν τειχῶν κεῖνται κρηπιδώματα οἰκιῶν καὶ συντρίμματα κεράμων καὶ ἀγγείων· ἀντικρὺ δὲ τῆς ἀκροπόλεως πρὸς Α. ὑψοῦται ἕτερος λόφος, ὅστις θὰ ἦτο προμαχῶν. Τὰ τεῖχη τῆς πόλεως εἶναι ἄσημα νῦν καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ θάμνων· πρὸς Β. δὲ παραλλήλως τῶν τειχῶν ρεῖ ὁ κυριώτερος βραχίον τοῦ Ἀγχηστοῦ καὶ παρὰ τὴν πλευρὰν ταύτην τῶν τειχῶν σφίζεται χάνδαξ.

Ἡ πόλις αὕτη εἶναι παναρχαία πελασγική, θεωρουμένη τὸ πάλαι ὡς μητρόπολις καὶ καθέδρα τῶν Πελασγῶν· διότι καὶ οἱ περὶ θεσσαλικῶν ἀρχαιοτήτων ἐκ τῶν ἀρχαίων γράψαντες Κινέας, Μνασέας καὶ ἄλλοι ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς ἔδραν τοῦ παναρχαίου θεσσαλικοῦ μαντείου τῆς Δωδώνης, ἐξ οὗ μετηνέχθη τὸ ὁμώνυμον μαντεῖον βραδύτερον εἰς Ἡπειρον¹.

Ἐν τούτοις ὅμως καίπερ ἀρχαιοτάτη δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου. Κατὰ δὲ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους συχνάκις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μνημονεύεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν ἀφηγούμενος τὰ κατὰ τὴν πορείαν τοῦ Ἀγησιλάου καὶ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ διὰ Θεσσαλίας τῷ 397 λέγει: «Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραννῶνιοι καὶ Σκοτούσιοι καὶ Φαρσάλιοι σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς καὶ πάντες Θεσσαλοί, πλὴν ὅσοι αὐτοῦ φυγάδες τότε ἐτύγγανον, ἐκακούργουν αὐτὸν (τὸν Ἀγησίλαον) ἐπακολουθοῦντες²». Ἐν ἔτει δὲ 307 π. Χ. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης³ καὶ ὁ Πλούταρχος⁴ καὶ ὁ Πausanίας⁵ ἀναφέρουσιν ὁμοφώνως ὅτι, ἐνῶ ἡ πόλις ἦτο σύμμαχος τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Ἀλεξάνδρου, κατελήφθη ἐξ ἀπροόπτου ὡς καὶ ἡ Μελίβοια, ἐνῶ ἡκκλησίαζεν ἐν τῷ θεάτρῳ, ὑπ' αὐτοῦ παρασπόνδως, ὅστις περιστήσας τοὺς δορυφόρους τοὺς μὲν κατοίκους ἤβηδὸν ἀπέσφαξε, τὰ δὲ πτώματα αὐτῶν ἐν τῇ πρὸ τῶν τειχῶν τάφρῳ ἔρριψε, τὴν δὲ πόλιν διήρπασε. Καὶ τότε μὲν ἡρημώθη ἡ πόλις, τῶν ὀλίγων

¹ Στράβ. ἐν Ἐπιτομῇ, Ζ', 7.

² Ξενοφ. Ἑλλην. Δ', 3.

³ Διόδ. Σικελ. ΙΕ', 75.

⁴ Πλούταρχ. βίος Πελοπ. 29.

⁵ Παυσαν. Σ', 3.

μεινάντων Σκοτουσαίων, κατὰ Πausανίαν, καταλιπόντων τὴν πόλιν ὑπ' ἀσθενείας ἐν τῷ Λαμιακῷ πολέμῳ. Βραδύτερον δὲ συμφέσθη ἡ πόλις. Πλησίον αὐτῆς ἔπεσε μαχόμενος καὶ ὁ ἀνδρείος στρατηγὸς τῶν Θηβαίων Πελοπίδας κατὰ τοῦ τυράννου¹.

Συχνάκις δὲ ἀναφέρεται ἡ πόλις καὶ κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς πολέμους. Διότι ὁ τε Πολύβιος² καὶ ὁ Λίβιος³ ἱστοροῦντες τὸν κατὰ Φιλίππου τοῦ Ε' Ῥωμαϊκὸν πόλεμον μνημονεύουσιν αὐτῆς. Ἐν ἔτει λοιπὸν 197 π. Χ. ὁ ὑπατος τῶν Ῥωμαίων Τίτος Κοίντιος Φλαμινῖνος παρακολουθῶν τὰς κινήσεις τοῦ βασιλέως Φιλίππου τοῦ Ε' ἐπειράθη νὰ ἀλώσῃ τὰς Φθιώτιδας Θήβας· ἀποτυχὼν δὲ ὑπεχώρησεν εἰς τὰς Φεράς, ἐνθα οἱ πρόσκοποι αὐτοῦ συνηντήθησαν μετὰ τῶν τοῦ βασιλέως Φιλίππου καὶ μετὰ μικρὰν ἀψιμαχίαν πρὸς κατάληψιν τῶν ὑπερκειμένων τῆς πόλεως λόφων ἀμφοτέρωθεν τὰ ἀποσπάσματα ὑπεχώρησαν. Καὶ ὁ μὲν Φίλιππος ὑποχωρῶν ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ὀγχηστοῦ πρὸς δυσμὰς τῶν Φερῶν καὶ τῆς Σκοτούσης, ὁ δὲ Φλαμινῖνος ἐν Ἐρετρίᾳ τῆς Φθιώτιδος· ἀμφοτέρων δὲ οἱ στρατοὶ διὰ τῶν κινήσεων τῶν ἑταίρων νὰ καταλάβωσι τὴν Σκότουσαν, ἐν ἣ ὑπῆρχε μεγάλη ἀποθήκη σίτου καὶ τροφίμων. Καὶ ὁ μὲν Φλαμινῖνος κατέλαβε τὸ Θετίδειον ἐπὶ τῆς Φαρσαλίας χώρας, ὁ δὲ Φίλιππος τὸ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἐξ ἀντιθέτου κείμενον Μελάμβιον, ἐπὶ τῆς Σκοτουσαίας. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα, ἐν Σκοτούσῃ ἦν χωρίον τι *Κυνὸς Κεφαλαί* καλούμενον· αὐτόθι λοιπὸν τὴν ἐπιοῦσαν οἱ πρόσκοποι ἀμφοτέρων τῶν ἐμπολέμων μερῶν πορευόμενοι πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν τόπων ἐν μέσῳ πυκνοτάτης ὀμίχλης συνεπλάκησαν ἀπροσδοκῆτως ἐμπεσόντες ἀλλήλοις καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν εἰς ἱκανὸν ὕψος ἀνατεινόντων βράχων τῶν Κυνὸς Κεφαλῶν συνεκροτήθη μάχη κρατερά, καθ' ἣν ἕνεκεν τοῦ ἀνωμάλου τοῦ ἐδάφους μὴ δυναμένων τῶν Μακεδόνων νὰ ἀναπτύξωσι τὴν φάλαγγα αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ διότι οἱ Αἰτωλοὶ λίαν ἐκθύμως καὶ παρατόλμως ἐπολέμησαν, ἡττήθη κατὰ κράτος ὁ Φίλιππος, πεσόντων τῶν μὲν Ῥωμαίων περὶ τοὺς 700, τῶν δὲ Μακεδόνων 8,000 καὶ 5,000 ζωγρηθέντων. Καὶ οἱ μὲν Αἰτωλοὶ λαφυραγωγῆσαντες τὸ στρατόπεδον τοῦ Φιλίππου, ἐνῷ ἐκεῖνος μὲν ὤχετο ἀπὸ τῶν ἀσφαλῶς εἰς Λάρισαν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐδίωκον

¹ Πλούταρχ. *Πείσαι*. XXXII.

² Πολύβ. I', 43.

³ Titus Livius, XXXII, 13 καὶ ἐξῆς.

ἔτι τοὺς φεύγοντας Μακεδόνας, ὥκειοποιήθησαν τὴν νίκην αὐτοί· ὁ δὲ Φλαμινῖνος ἐλυπήθη, διότι «οἱ Αἰτωλοὶ ἑαυτοῖς ἀνατιθέντες τὸ νίκημα
» καὶ τῇ φήμῃ προσκαταλαμβάνοντες τοὺς Ἑλληνας. ὥστε καὶ γράφε-
» σθαι καὶ ᾄδασθαι προτέρους ἐκείνους, ὑπὸ ποιητῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑμνούν-
» των τὸ ἔργον. Ὡν μάλιστα διὰ στόματος ἦν τοῦτ' ἐπίγραμμα :

Ἀκλαυστοὶ καὶ ἄθαπτοι, ὁδοιπόροι, τῷ δ' ἐπὶ νώτῳ
Θεσσαλίας τρισσαὶ κείμεθα μυριάδες,
Αἰτωλῶν δμηθέντες ὑπὸ Ἄρεος ἡδὲ Λατίνων,
οὓς Τίτος εὐρείης ἤγαγ' ἀπ' Ἰταλίας.
Ἡμαθίη μέγα πῆμα. Τὸ δὲ θρασὺ κείνο Φιλίππου
πνεῦμα θοῶν ἐλάφων ὥχετ' ἐλαφρότερον¹.

Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ Θησεύς λέγει, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ
εἰδείκνυτο τάφοι τῶν Ἀμαζόνων περὶ τὴν Σκοτουςαίαν καὶ τὰς Κυνὸς
Κεφαλὰς². Τῆς δὲ μάχης μεταξὺ Φιλίππου καὶ Φλαμινίνου μέμνηνται
καὶ ὁ Στράβων³ καὶ ὁ Πausανίας⁴, ὅστις ἀναφέρει ἱκανὰ περὶ τοῦ
Σκοτουςαίου ἀθλητοῦ Πολυδάμαντος.

Πολλοὶ ἀρχαῖοι λίθοι, κίονες καὶ κριονόκρανα μετηνέχθησαν εἰς τὰ
παρακείμενα χωρία, ἐν οἷς καταστραφέντες ἐχρησίμευσαν ὥς οἰκοδομή-
σιμος ὕλη ἐν τοῖς νεοδμήτοις ναοῖς.

γ'. Σουπλί.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀπέχει τῶν ἐρειπίων τῆς Σκοτούσης 15 λεπτά
περίπου Κέντηται ναὸν ἀρχαῖον μὲν ὅλως δ' ἀκαλλώπιστον ἐν μέσῳ
γηραλέων πρῖνων, κείμενον πρὸς Δ. τοῦ χωρίου. Ἐξωθὶ τοῦ ναοῦ
ἐμπέπηκται κίων παρμεγέθης ῥαβδωτὸς ἐξ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ναοῦ ἔχων
διάμετρον 0μ,80 καὶ ὕψος ἐκτὸς τῆς ἐπιφανείας 1μ,20. Πρὸς Α. τοῦ
χωρίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοίτης μικροῦ τινος ῥυακίου κεῖνται τὰ ἐρείπια
ἀρχαίας τινὸς κρήνης, ἥς τὰ ὕδατα ἰῶντο μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος
παντοῖα ἔλκη καὶ κατάγματα, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὸν Πλῆ-

¹ Πλούταρχ. Τίτος, ΙΧ, 19-24. — Πελοπ. 29. — Παῦλ. Αἰμῖλ. 8. — Πομπήιος 68. — Καῖσαρ 43, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ Σκοτούσης.

² Πλούταρχ. Θησεύς, κεφ. II.

³ Στράβ. VII, 329 καὶ ΙΧ, 441.

⁴ Πausαν. 5', 3. Ἐλλείψει χώρου παραλείπομεν τοὺς ἄθλους τοῦ Πολυδάμαντος.

νιον¹. Σύγκεινται δὲ τὰ ἑρείπια ταῦτα ἐκ τειχῶν ἐκ μεγάλων ὀρθογωνίων λίθων κυκλοτερώς περιβαλλόντων τὴν δεξαμενὴν, ἐνθα τὸ πάλαι ἀνέβλυζεν ὕδωρ ἱαματικόν· σήμερον διέρχεται ὁ ρύαξ διὰ μέσου τοῦ κυκλικοῦ τούτου οἰκοδομήματος, οὗ ὀρθογώνιοί τινες λίθοι ἐκυλίσθησαν περίξ τοῦ ρυακίου. Παρ' αὐτὸ εἰς 10 βημάτων περίπου ἀπόστασιν κεῖται ἡ βρύσις, ρέουσα ὕδωρ ψυχρὸν καὶ εὐχυμον, ἀγνοῶ ὅμως ἐὰν εἶναι καὶ ἱαματικόν· πολλοὶ δὲ ἀρχαῖοι λίθοι ἐχρησίμευσαν ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῆς κρήνης, ἐμπροσθεν τῆς ὁποίας ἐμπέπηκται ὁμοιος ραβδωτὸς κίων τῷ ἐμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας, περὶ οὗ ἀνωτέρω. Προσωτέρω βαδίζοντες πρὸς Α. εἰς 10 λεπτῶν ἀπόστασιν συναντῶμεν τουρκικὸν νεκροτάφειον, εἰς ὃ ἐτέθησαν ὡς ἐπιτύμβιοι στήλαι πολλοὶ ἀρχαῖοι λίθοι μετενεχθέντες ἐκ τῶν ἑρειπίων τῆς Σκοτούσης.

Μετὰ μιᾶς ὥρας πορείαν φθάνομεν εἰς

δ'. Δουβλατὰν

πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Σκοτούσης. Τὸ χωρίον τοῦτο ὀλίγους λίθους ὀρθογωνίους ἐκ τῶν ἑρειπίων τῆς Σκοτούσης ἔχει ἐν τε τῇ κρήνῃ καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἐμπέπηκται ἐμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας κίων ραβδωτὸς ἐξ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ναοῦ.

Βαδίζων τις ἐκ Δουβλατὰν εἰς Ἀλχανὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ συναντᾷ ἐν τῷ μέσῳ κοιλάδος παρὰ τι ρυακίον περίεργα ἀρχαῖα λείψανα τειχῶν, τὰ ὅποια ὄντα ἐξ ἀκατεργάστων λίθων προδίδουσι τὴν πελασγικὴν καταγωγὴν αὐτῶν. Ἐν τῷ μέσῳ μετρᾷ τις 10—12 σωρείας λίθων ἐπὶ ἐπικλινούς ἐδάφους ἐν εἵδει τοιχωμάτων πρὸς στήριξιν τοῦ χώματος· παρατηρητικὸς ὅμως ὀφθαλμὸς διακρίνει κάτωθι τῶν τοιχωμάτων ἐμπεπηγμένας καθέτως πλάκας ἐν κυκλικῷ ἢ ὀρθογωνίῳ σχήματι. Τὰ ἑρείπια ταῦτα δεόν νὰ ἐξετασθῶσιν ἐπιμελέστερον ὑπὸ εἰδήμονος ἀρχαιολόγου.

ε'. Σερατζί.

Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας βουνοῦ πυραμιδοειδοῦς καὶ αἰχμηροῦ, βραχώδους δὲ καὶ ἀδένδρου, ἐξ οὗ ὀλόκληρος ἡ σειρὰ αὕτη μέχρι τῶν χωρίων Ῥηνὶ καὶ Ἀιθαλί καλεῖται Σιραγιώτικα βουνά. Ἐμπροσθεν καὶ πρὸς μεσημβρίαν τοῦ χωρίου ὑψοῦνται ἐν τῇ πεδιάδι δύο χειροποίητοι γήλοφοι, οἵτινες εἶναι συνοικισμοὶ τῆς λιθίνης λεγομέ-

¹ Ἀριστοτέλ. περὶ ἀκουστ. 117. Πλίν. hist. nat. XXXI, 2, 14.

νης περιόδου. Παρ' αὐτοὺς ἐπὶ βραχέως ὑψώματος παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ βράχου τέσσαρες λελαξευμένοι κοιλότητες ἀψιδοειδεῖς, ὧν ἡ μία εἶναι μεγαλειτέρα τῶν ἄλλων.

Ἐπὶ δὲ τῆς μικροτέρας λιθίνης ἀκροπόλεως, ἀνασκαφῶν γενομένων πέρυσιν ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἀνεκαλύφθη πύλη ὑπὸ δύο μεγάλων ὀρθογωνίων λίθων καὶ τετράγωνον οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον αὖθις ἐκαλύφθη διὰ χώματος.

ς'. Ρηνί.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ κεῖνται πολλοὶ ἀρχαῖοι ὀρθογώνιοι λίθοι μετενεχθέντες ἐκ τινος ἀρχαίου ναοῦ. Ὑπὲρ τὸ χωρίον ὑψοῦται χειροποίητος λόφος ἀνήκων εἰς τὴν λιθίνην ἐποχὴν. Ὑπὲρ αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας κεῖται ὁ διάστημας Τεκκὲς τῶν Μπεκτιασίδων Δερβισῶν, καὶ ἐν αὐτῷ κεῖται ὀθωμανικὸν τέμενος ἔχον πλείστους ἀρχαίους λίθους μετ' ἐπιγραφῶν, ὧν τινες ἀπέξυσαν οἱ δερβόισαι.

ζ'. Οὐσλάρ.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ κεῖνται ὀρθογώνιοι τινες λίθοι ἐν τῇ κρήνῃ μετενεχθέντες ἐκ τῶν ἐγγὺς κειμένων ἐρειπίων τῶν Φθιωτίδων Θεῶν.

η'. Βελεστινός.

Ἐνταῦθα διὰ τριῶν ἐκδρομῶν, ὧν ἡ πρώτη ἐγένετο τῇ 7ῃ Ἰανουαρίου 1902 κοινῇ μετὰ τῶν ἐκ Βόλου κ. κ. Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου καὶ Π. Παλαμηδᾶ, ἀνεύρομεν ἱκανὰς ἐπιγραφὰς καὶ ἐν ἀνάγλυφον ῥωμαϊκῆς τέχνης, ἅτινα ἐκομίσθησαν εἰς Ἀλμυρὸν συνωδὰ τῇ ἄνω μνημονευθείσῃ διαταγῇ τοῦ Ὑπουργείου. Ἀνευρέθη δὲ παρὰ τι ρυάκιον ἐκτὸς τῆς πόλεως τὸ νεκροταφεῖον, ἐξ οὗ ἀφηρεύθησαν πολλοὶ ἀρχαῖοι λίθοι ὑπὸ τῶν χωρικῶν, καὶ τὰ ἐντάφια κτερίσματα ἐσυλήθησαν. Παρὰ τὸ νεκροταφεῖον καὶ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑψοῦται χειροποίητος τύμβος.

θ'. Ἅγιος Γεώργιος.

Ἐν τῇ κρήνῃ τοῦ χωρίου τούτου κεῖνται διάφορα μάρμαρα λευκὰ κομισθέντα ἐκ Φερῶν, ἐν τινὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ἐπιγραφή, καταστραφείσα τῷ 1879, ὑπὸ τινος περιηγητοῦ κατὰ τοὺς χωρικοὺς. Εὐρέθησαν δὲ καὶ δύο ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί, αἵτινες ἐκομίσθησαν εἰς Ἀλμυρόν.